

eläinten ystävä

djurvännen

4•2006

Sisällys

- 4-5** Possut vertailussa
6-8 Eläimet saivat uuden sairaalan
9-11 SEY järjesti lapsille piirustuskilpailun
12-13 Papukaijosten tuontikieltoa on jatkettava
14 Aura Koivisto on löytänyt joulun työssijän
15 Outi Vainio pohtii kuinka toimia eläinten hyväksi
16-19 SEY:n toimintaa ja muuta ajankohtaista
20-21 Onko pihatto paras paikka lehmälle?
22-23 Pihattotallissa eläimet viihtyvät keskenään
24-25 Joulupöydän voi kattaa kasviksillakin
26-27 Pimeät talvi-illat houkuttelevat lukemaan
28-29 SEY on saanut 16 uutta valvojaa
30 Mitä tapahtui 90 vuotta sitten
32 Kirppu on saanut piirustuksia

SEY:n ja Eläinten ystävä -lehden yhteystiedot ovat sivulla 15.

Kansikuva: Grete Waltoft.

Sisäkannen kuva: Pekka Hänninen.

Kinkkua, kinkkua, lipeäkala...

Joulu lähestyy ja niin lähestyvät jouluruoatkin. Perinteiseen joulupöytään kuuluvat kinkku ja lipeäkala, lohi ja viime vuosikymmeninä meille on tullut myös joulukalkkuna. Unohdetaan tässä ylensyönnin terveysvaikutukset ihmiseen. Millaisia joulunajan herkut ovat eläinten hyvinvoinnin kannalta?

Kinkku ja kalkkuna ovat melkein poikkeuksetta peräisin teho- kasvatuksesta. Eläinten hyvinvoinnista ei voi juuri puhua, pahoinvoinnista sitäkin enemmän. Lipeäkala on peräisin pohjoisen Atlantin kutistuvista ja osin uhanalaisista turskakannoista. Melkein kaikki lohi tulee Norjan vuonojen kasvatuskasseista, jotka pilaavat meriluontoa ja uhkaavat luonnonlohen perimää ja terveyttä.

Eläinten hyvinvoinnista piittaavan pitäisi valita joulupöytään luomupossua tai luomukalkkuna, vaikka sellaisten löytäminen voi olla hankalaa. Lipeäkalan ja lohen asemesta kalaksi sopii mainiosti vaikka silakka tai jokin muu kotimainen luonnonkala.

Perinteisen joulupöydän antimisiin kuuluvat usein myös lanttu-, porkkana- ja perunalaatikko, herneet, rosolli, mäti, silli ja riisipuro. Jokaisella perheellä ja kaikilla seuduilla on omia erikoisuuksia, jotka ovat vakiintuneet vuosien myötä osaksi joulupöytää. On hyvä muistaa, että sillin kalastus on nykyisin kestäväällä pohjalla ja että mädille saa erinomaisia ja aidolta vaikuttavia merilevästä valmistettuja korvikkeita ("Caviart"). Ja että kasvikkunan tuotteiden käyttö vähentää eläinten kärsimyksiä, tuottaa ympäristölle vähemmän haittaa ja on terveellisempää. ■

Hyvää joulua!
Juha Valste

"Koiran päivä"
Nella Sihvonen,
Tupurinkoulu, Salo

Skinka, kalkon, lutfisk...

Julen nalkas och med den kommer också julmaten. Till det traditionella julbordet hör skinka och lutfisk, lax och kalkon, som har blivit allt vanligare under de senaste decennierna. Nu ska vi inte här tala om den inverkan frosseriet har på vår egen hälsa, utan om hurdana julens delikatesser är med tanke på djurens välfärd.

Både skinka och kalkon kommer nästan utan undantag från intensiv djuruppfödning. Då kan man nog inte tala om djurens välfärd, men desto mera om lidande. Lutfisken är lutad torsk, som fångas i norra Atlanten, där torskbeståndet minskat starkt och ställvis är utrotningshotat. Nästan all lax kommer från kassodlingar i de norska fjordarna där de förorenar havsmiljön. Den odlade laxen utgör även ett genetiskt hot mot den vilda laxen och den kan också sprida fisksjukdomar.

Den som bryr sig om djurens välfärd borde skaffa ekoskinka eller ekokalkon till sitt julbord, vilket inte är lätt då utbudet är litet. Bättre alternativ för lutfisk och lax är strömming eller någon annan inhemsk fiskart.

På det traditionella julbordet finns ofta också kålrots-, morots- och potatislåda samt ärter, sillsallad, fiskrom, sill och risgrönsgröt. Varje familj och varje trakt har sina egna specialiteter, som med åren blivit vedertagen julmat. Det är bra att veta att sillfisket idag bedrivs på ett hållbart sätt och att det numera finns att få fiskromssurrogat, som framställs av havsalger ("Caviart"). Den här produkten är utmärkt och svår att skilja från den äkta. Kom

ihåg också att de vegetariska produkterna minskar djurens lidanden och att de belastar miljön mindre och dessutom är de hälsosammare. ■

God jul!
Juha Valste

Tanskalainen,

suomalainen

Luomupossut saavat Suomessa tonkia pahnoja ja olla vapaammin kuin tavanomaiset siat.

vai luomukinkku?

Suomessa tuotetaan sianlihaa yli oman kulutuksen. Silti erityisesti joulun aikaan täyttävät kauppojen pakastealtaita myös tanskalaiset kinkut – edullisemmalla hinnalla kuin kotimaiset. Miten erilaiset tuotannot eroavat sian kannalta?

Laura Uotila

Tanska on Euroopan viidenneksi suurin sianlihan tuottajamaa. Tanskassa lihotetaan teuraaksi vuosittain yli 22 miljoonaa porsasta, joiden lihasta päätyy vientiin 85 %. Suomessa kasvatettavien sikojen määrä on vain kymmenesosa tanskalaisiin verrattuna eli reilut 2 miljoonaa eläintä vuodessa. Suuri ero on myös tilojen koossa. Tanskassa on satoja yli 10 000 sian tiloja, mutta silti suurin osa sioista kasvatetaan 5 000–10 000 eläimen farmilla. Suomessa enin osa porsaista kasvatetaan edelleen alle tuhannen eläimen tiloilla, vaikka tilakokojen kasvu on suuntauksena meilläkin. Iso tilakoko ei ole suoraan verrannollinen eläinten hyvinvointiin huonossa tai hyvässä mielessä. Mutta tosiasia on, että mitä suurempi tila on, sitä enemmän yhdellä eläintenhoitajalla on eläimiä vastuullaan ja mahdollisuudet eläinten yksilölliseen hoitoon vähenevät.

Molemmissa maissa lihasian normaali teurasikä on 5–6 kk, jossa ajassa possut saavuttavat 80–85 kg:n teuraspainon. Tanskassa esiintyy muutamia sikojen tarttuvia tauteja, joista Suomi on pysynyt vapaana. Tautitilanne Tanskassakin on kuitenkin parempi kuin etelämpänä Euroopassa.

Suomen porsaat saavat pitää saporonsa

Suomen ja Tanskan lainsäädännöissä on yksi merkittävä ero: Suomessa sikojen häntien tyypistäminen on kiellettyä, Tanskassa ei. Tanskalaisilta possuilta leikataan alle viikon ikäisinä saporot pois, jotta eläinten pahoinvoinnista kertova karsinatoverien häntien pureminen saadaan estettyä. Seurauspoistaminen ei kuitenkaan vaikuta itse syyhyyn: hännän purennan loppuessa eläimet alkavat yleensä purkaa stressiään

Tavanomaisissa sikaloissa jopa satakiloisilla sioilla on tilaa vain 0,65 neliometriä yksilöä kohden.

Kuvat: Laura Uotila

Virikkeettömässä ympäristössä siat pureskelevat lajitoveriensa häntiä, korvia tai paremman puutteessa aitausten kaltereita.

johonkin toiseen kohteeseen ja alkavat purra esimerkiksi toistensa korvia.

Suomalaisista sioista kymmenesosalla on teurasiässä merkkejä hännänpurennasta. Pahimmillaan karsinatoveri on syönyt koko saparon pois. Suomalainen sikojen hyvinvointitutkimus on jo saavuttanut varsin lupaavia ja yksinkertaisia tuloksia hännänpurennan vähentämiseksi. Sika tonkii luonnollisissa oloissa noin 8 tuntia vuorokaudessa: kun tonkimiskäyttäytyminen mahdollistetaan olkien tai muun kuivikkeen avulla, vähenee heti hännänpurenta sekä muu eläinten välinen aggressiivinen käyttäytyminen merkittävästi. Olkien käyttö on yhä silti vähäistä mm. sikaloiden lannapoistojärjestelmistä johtuen.

Kastroimattoman karjun lihaan saattaa tulla voimakas haju, joka estää lihan käytön elintarvikkeena. EU:n alueella kastraataan lähes kaikki karjuporsaat ilman kivunlievitystä tai rauhoitusta. Kastraatio on sallittua myös Suomessa ja Tanskassa. Suomessa rauhoittamaton kastraatio on sallittu aina neljän viikon ikään asti, mutta

Tanska noudattaa hyvinvointitutkimusten suosituksia ja sallii kastraation ainoastaan ennen viikon ikää. Norjassa taas porsaiden kastrointi ilman rauhoitusta ei ole enää sallittua, ja kastroinnin täyskielto tulee maassa voimaan vuoden 2009 alussa. Myös Irlannissa ja Isossa-Britanniassa karjujen kastrointi on vähäistä.

Luomupossuilla enemmän tilaa ja tekemistä

Luomuporsaat pääsevät tonkimaan kunnan olkipehkuissa, sillä karsinoissa on käytettävä runsaasti kuivikkeita. Luomusikojen rehu on karkeampaa kuin tavanomaisten sikojen, jolloin ruokailussa riittää enemmän puuhaa ja eläinten viihtyvyys paranee. Luomusioilla on enemmän tilaa käytössään kuin tavanomaisesti kasvatetuilla lajitovereillaan, eikä porsineita emakoita ole sallittua pitää liikkumisen estävissä porsitushäkeissä. Toukokuusta lokakuuhun sioille on mahdollistettava ulkoilu, mutta poikkeusluvan turvin varsin

moni luomutila on saanut vapautuksen lihasikojen ulkoilutuksesta.

Luomukinkut ovat joulun aikaan kysytyjä, joten kinkun voi joutua varaamaan jo kauan ennen joulua. Harvaan markettiin riittää luomukinkkuja myytäviksi, joten parhaita paikkoja onnellisemmän possun kinkun etsintään ovat esimerkiksi kaupahallit. Osa luomutiloistakin myy lihaa suoramyyntinä. Tilateurastuksissa eläimet säästyvät rasittavalta teuraskuljetukselta, ja luomusikoja kasvattavat tilat ovat keskimäärin pienempiä kuin tavanomaiset sikatilat.

Myös ympäristö kiittää luomukinkun ostajaa. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus selvitti joulukinkkujen ekotehokkuutta. Tutkimus totesi kotimaisen luomukinkun ekologisen selkärepun kaikkein keveimmäksi, kun vertailukohteina olivat kotimainen tavanomainen kinkku, tanskalainen luomukinkku sekä tanskalainen tavanomainen kinkku. ■

Eläimet saivat uuden uljaan sairaalan

Yliopistollinen eläinsairaala aloitti toimintansa uusissa tiloissa. Vuodessa siellä käy lähes parikymmentätuhatta potilasta. Se on myös maamme ainut opetussairaala.

PEKKA HÄNNINEN

Helsingin yliopiston Yliopistollisen eläinsairaalan pieneläinpuolen vastaanottoaulassa istuu muutama kissa, koira sekä eläinpotilaiden omistajat. Kaikenkarvaisia potilaita lukuun ottamatta tunnelma on samanlainen kuin ihmissairaalassakin: vuoroa odotetaan vaitonaisina. Eivätkä sairaalan eri klinikat ja osastotkaan ensisilmäyksellä poikkeaa ihmissairaalasta. Eläinsairaala aloitti kesäkuussa toimintansa uusissa tiloissa Helsingin Viikissä, jonne se muutti Hämeentieltä.

Yliopistollinen eläinsairaala on ainoana maassamme auki 24 tuntia vuoden joka ikisenä päivänä. Lisäksi se on ainut opetussairaala: kaikki eläinlääkäriopiskelijat työskentelevät sairaalassa viidentenä opiskeluvuotenaan. Lisäksi sairaalassa suoritetaan jatko-opintoja, ja se toimii harjoittelupaikkana pieneläinhoitajiksi aikoville. Opetuksen takia potilaskäynnit kestävät hieman tavanomaista eläinlääkäriin vastaanottoa pidempään. Toisaalta yliopistopetoksen ja tutkimuksen takia sairaalassa on laitteita ja osaamista, joita muulta ei löydy.

Pieneläinsairaalan odotushuoneen kautta kuljetaan kaikkiin toimenpiteisiin. Poliklinikka on avoinna kaikille Suomen pienlemmikkieläimille.

Eläinsairaalassa toimii kaksi itsenäistä yksikköä: pieneläin- ja hevossairaala. Pieneläimiä sairaalassa käy vuosittain noin 15 000 ja hevosia 2 200. Sairaalan päivystyspoliklinikka on avoinna ympäri vuorokauden Helsingin, Espoon ja Kauniaisten eläimille ja eläinlääkäriin läheteellä myös muun maan eläinpotilaille. Ajanvarauspoliklinikalle voi tulla mistä päin Suomea hyvänsä. Pieneläinpotilaista noin 25 % ja hevosista noin 60 % tuleekin pääkaupunkiseudun ulkopuolelta.

Pieneläinsairaalassa on vipinää ja vilskettä

Pieneläinsairaalassa toimii kahdeksan poliklinikkaa ja neljä sairaalaosastoa sekä veripankki. Sisätautien poliklinikalla hoidetaan pienempiä vaivoja, ja tarpeen tullen potilas ohjataan jatkohoitoon sisätautien sairaalaosastolle. Korvatulehdukset ja äkilliset virtsavaivat ovat tavallisia tapauksia poliklinikalla. Sisätautien sairaalaosastolla potilaat ovat yleensä 1–2 päivää, joskus pidempäänkin. Tavallisempien tutkimusten

lisäksi osastolla tehdään myös erilaisia täyhystömenpiteitä.

Pieneläinkirurgian yksikössä tehdään erityyppisiä leikkauksia, neurologian klinikalla hoidetaan kissojen ja koirien keskus- ja ääreishermoston sairauksia ja oftalmologian klinikalla sekä pieneläinten että hevosten silmänsairauksia. Lisäksi sairaalassa toimivat suu- ja hammassairauksien sekä ihotautien klinikat. Sairaalassa on omat ”vuodeosastot” kissoille ja koirille. Käytävän varressa on kullekin potilaalle oma huovallinen häkki. Tarttuvia sairauksia levittävät potilaat eristetään omalle osastolleen.

Teho-osastolla osa potilaista on niin huonossa kunnossa, että ne tarvitsevat jatkuvaa ympärivuorokautista seurantaa ja hoitoa. Tyypillisiä tapauksia ovat kolareissa ja putoamisissa vammautuneet eläimet. Potilaat tarvitsevat usein suonensisäistä nesteytystä tai kipulääkitystä tai ovat riippuvaisia hengityskoneesta. Osasto on perustettu 2003 ja se on ainut kaltaisensa maassamme.

Akupunktiota ja eksoottisia eläimiä

Pieneläinsairaalassa on myös poliklinikat akupunktiota ja eksoottisia eläimiä varten. Akupunktio on hoitomenetelmänä yleistynyt viime vuosikymmeninä ja sitä on myös tutkittu paljon. Sitä käytetään eläinten erilaisiin tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin ja niiden oireiden kuten säryn hoitoon. Akupunktioidon vaikutus voi kroonisessa säryssä kestää jopa 6–8 kuukautta eikä akupunktiolla ole kortisonin tai särky lääkkeiden sivuvaikutuksia.

Eksoottisten eläinten klinikka ei ole ihan yhtä eksoottinen kuin miltä se nimen perusteella kuulostaa. Siellä hoidetaan etupäässä kaneja, marsuja ja rottia, mutta myös frettejä, kääpiösiilejä, lintuja ja matelijoita sekä kaikkia muita eläimiä, jotka vain mahtuvat ovesta sisään. Siis etupäässä kuitenkin tavallisia lemmikkejä, jotka eivät ole koiria, kissoja tai hevosia. Yleisimmät potilaiden syyt saapua klinikalle ovat iho- ja hammasongelmat sekä varsinkin lintujen ja matelijoiden kohdalla erilaiset onnettomuuksista tai hoitovirheistä johtuvat vaivat.

Pieneläinsairaalan yllämainitut klinikat ja erikoisklinikat ovat auki vain kerran viikossa.

Oma veripankki

Eläinsairaalassa toimii koirien veripankki. Toiminta alkoi vuonna 2000 ja perustuu vapaaehtoisten verenuovuttajakoirien panokseen. Luovuttajien verestä erotettuja punasoluja ja veriplasmaa käytetään tehohoitoyksikössä vakavasti loukkaantuneiden ja pahasti sairaiden potilaiden hoitamiseen. Yleisimpiä syitä verensiirtoon ovat onnettomuuksien lisäksi käärmeenpuremat, rotanmyrkyrön syöminen ja vakava anemia tai hyytymistekijöiden puute sekä parvoripuli.

Verenuovutukseen ilmoittautuneet koirat kutsutaan ensin veriryhmätestiin. Veriryhmän lisäksi koiran kunto ja terveys tarkistetaan. Verenuovutukseen soveltuvat vain DEA 1.1 negatiiviseen veriryhmään kuuluvat koirat eli noin puolet testatuista.

Verenuovutus tapahtuu rauhoituksessa, ja koirasta otetaan verta kerralla noin 450 ml. Kokonaisuudessaan toimenpide kestää noin kaksi tuntia. Koira voi käydä veren luovutuksessa enintään kaksi kertaa vuodessa. Palkinnoksi se saa emaloidun sankarin tunnukseen kaulapantaansa sekä kolme kiloa koiranruokaa.

Verenuovutukseen sopivat kaikenrotuiset ja sekarotuiset koirat. Koiran tulisi kuitenkin olla 2–7 vuoden ikäinen, yli 30-kiloinen, kliinisesti terve ja säännöllisesti

Kuvat: Pekka Hämmänen

Ossi-kissa on rauhoitettuna ja eläinlääkäri Maria Louhelaisen tutkittavana. Ossin sokeritauti on korvatulehdusten ja äkillisten virtsavaivojen ohella tavallinen tapaus pieneläinpoliklinikalla.

rokotettu. Lisäksi koiralta edellytetään, että se on asunut viimeiset 12 kuukautta Suomessa. Verenuovutukseen voi ilmoittautua eläinsairaalan nettisivujen kautta (kts. artikkelin loppu) tai **Pia Jaatiselle** numeroon 050 585 3012.

Hevossairaalassa järeä kalustus

Hevossairaala sijaitsee sairaalarakennuksen toisessa päässä, eikä se muistuta yhtä paljon

ihmissairaalaa kuin pieneläinpuoli. Seinät ovat kevytsoraharkoista muuratut ja maassa on olkia. Hevosten hirnahdukset kaikuvat suuressa tilassa. Hevossairaala käsittää poliklinikan sekä sairaala- ja leikkausosaston.

Poliklinikalla hoidetaan muun muassa ontuvia, hengitystie- tai ruoansulatuskanavan ongelmista kärsiviä hevosia. Tarvittaessa tehdään ultraääni- tai röntgenkuvauksia sekä tähyystoimenpiteitä. Lisäksi on ontumatutkimuksia varten oma käytävä sisätiloissa.

Sairaalassa on eläimille myös vesijumppa-allas, jossa kuntoutetaan leikkauksesta toipuvia tai esimerkiksi selkävikaisia potilaita. Vastaavia on Suomessa vain muutama.

Uusi Eläinsairaala on kapean tontin takia pitkä rakennus. Yläkerrassa on opetus- ja toimistotiloja.

Töölönranta ovat saman toimiston töitä. ”Eläinten etu ja hyvinvointi ovat etusijalla Yliopistollisessa eläinsairaalassa”, Laitinen-Vapaavuori kiteyttää sairaalan toiminnan. ”Kotona eläimet toipuvat parhaiten, joten emme pidä niitä pitkään”, hän jatkaa. ■

Yliopistollisen eläinsairaalan yhteystiedot:

Hevossairaalan ajanvaraus
ma–pe 8.00–16.15 puh. 09-191 57 350 ja
päivystys muina aikoina
puh. 09-191 57 351.

Pieneläinsairaalan ajanvaraus
ma–pe 8.00–11.00 ja 12.30–15.30
puh. 09-191 57 201 ja päivystys muina
aikoina puh. 09-191 57 202.

www.vetmed.helsinki.fi/yes/default.htm
www.elainsairaalanystavat.com/

Hevossairaalan välineet ovat varsin vankkaa tekoa. Nukutushuoneesta hevospotilas siirretään katossa kiskolla liikkuvan nosturin avulla toimenpidepöydälle ja edelleen heräämöhön. Toimenpidepöytä hydraulisine jalkoineen on myös vaikuttava näky – painaahan hevonen satoja kiloja.

Hätätapauksia varten hevossairaalassa toimii päivystys ympäri vuorokauden, ja sairaalasta tehdään sairasmatkoja Helsinkiin, Espooseen ja Kauniaisiin. Sairaalaan voi myös tuoda potilaita päivystysaikaan muualtakin Suomesta eläinlääkärin lähetteellä.

Henkilökunta mukana suunnittelussa

Kapean tontin takia sairaalasta tuli väistämättä pitkulainen rakennus. Tilat liittyvät kuitenkin hyvin toisiinsa ja liikkuminen sairaalan sisällä on helppoa ja johdonmukaista. Sairaalan johtaja **Outi Laitinen-Vapaavuori** oli tiiviisti mukana uudisrakennuksen suunnittelussa. ”Hyvin onnistunut”, hän kiittääkin rakennusta.

Sairaalan suunnittelusta vastasi arkkitehti **Pekka Leskelä** Arkkitehtitoimisto HKP:sta. Muun muassa Helsingin oopperatalo ja sen edustalla sijaitseva Ravintola

Kari Savolainen taluttaa virtsakivien vaivaamaa Jolly Poppia tarkastettavaksi Hevossairaalassa.